

Ak?lc? ?laç Kullan?m?na Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Ak?lc? ?laç Kullan?m?na Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16620>

Özet

Ak?lc? ?laç Kullan?m?na Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçe?i (A?KETÖ), ebeveynlerin çocuklar?na yönelik ilaç kullan?m? konusundaki tutumlar?n?, bilgi düzeylerini ve **ak?lc? ilaç kullan?m?** prensiplerine uygun davran?mlar?n? ölçmek amacıyla geli?tirilmif **psikometrik** bir araçtır. Ölçek, Arzu Çelebi tarafından 2018 yılında doktora tezi kapsamında geli?tirilmif olup, sa?lık bilimleri alanında ebeveyn e?itim programlar?n?n etkinli?ini de?erlendirmede önemli bir rol üstlenmektedir. A?KETÖ, ebeveynlerin ilaç yönetimi süreçlerine dair inançlar?n? ve uygulamalar?n? iki temel alt boyutta ele almaktadır.

Ölçek, 5'li **Likert tipi ölçek** formatında olup, hem olumlu hem de olumsuz maddeler içermekte ve güvenirlik katsayılar? (Cronbach Alfa= 0.887) yüksek düzeyde iç tutarlı?a i?aret etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Ak?lc? ilaç kullan?m?, ebeveyn tutumu, **sa?lık bilimleri**, tutum ölçe?i, psikometri, ilaç güvenli?i, ebeveyn e?itimi.

Yazarlar

Arzu Çelebi

Amaç

Ak?lc? ?laç Kullan?m?na Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçe?i'nin temel amacı, ebeveynlerin çocuklar?n?n medikal tedavileri sırasında sergiledikleri ilaç kullan?m alışkanlıklar?n? ve bu alışkanlıklar?n altında yatan bilişsel ve duygusal eğilimleri kantitatif olarak de?erlendirmektir. Ölçek, ebeveynlerin do?ru dozaj, saklama koşullar?, hekim tavsiyesine uyum ve ilaç etkileşimleri gibi konulardaki tutumlar?n? ölçerek, ak?lc? olmayan ilaç kullan?m risklerini belirlemeyi hedefler.

Elde edilen veriler, halk sa?lığı uzmanlarına ve sa?lık personeline, yanlış ilaç kullan?m?n? azaltmaya yönelik hedefe odaklı e?itim ve müdahale stratejileri geli?tirmede somut bir zemin sunmaktadır. Ölçek, özellikle koruyucu sa?lık hizmetleri ve pediatrik sa?lık bakım? alanlarında kullanılmak üzere tasarlanmıştır.

Yapı

A?KETÖ, ebeveyn tutumlar?n?n çok boyutlu yap?s?n? ölçmek üzere tasarlanmıştır. Güvenirlik ve geçerlik çalışmaları sonucunda ölçe?in iki temel alt boyuttan oluştu?u belirlenmiştir. Bu boyutlar, ebeveynlerin ilaç kullan?m?na dair hem pratik bilgilerini hem de inanç sistemlerini kapsamaktadır:

Do?ru ve Bilinçli Kullan?m: Bu boyut, ilaçlar?n kullan?m talimatlar?na kesinlikle uyulmas?, doz atlanmamas?, saklama ko?ullar?na dikkat edilmesi gibi pratik ve bili?sel yeterlili?e dayalı tutumlar? ölçer. Bu alt boyutun yüksek puan almas?, ebeveynin ilaç yönetimi konusunda bilinçli davran????n? gösterir.

Etkili ve Güvenli Kullan?m: Bu boyut, ilaç?n etkinli?ine olan güveni, yan etkilerin takibini ve hekim tavsiyesi olmadan ilaç de?irtirme veya b?rakma gibi riskli davran???lardan kaç?nma e?ilimini kapsar. Bu, ilaç güvenli?ine yönelik algılanan **tutum** yap?s?n? yans?tır.

Geçerlik

Ölçe?in yap?sal geçerli?i, Kapsam Geçerlik ?ndeksi (KG?) kullan?larak incelenmi?tir. KG?, uzman görüşleri do?rultusunda maddelerin ilgili yap?y? ölçme yeterlili?ini de?erlendiren istatistiksel bir ölçüttür. Ara?tırmada, formun son haline al?nacak maddelerin toplam Kapsam Geçerlik Ortalamalar? (KGO) üzerinden hesaplanan KG? de?eri 0.05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmu?tur.

Literatürde kabul gören standartlara göre, KG? de?erinin 0.67'nin üzerinde olmas?, ölçek maddelerinin ölçülmek istenen yap?y? ba?ar?yla temsil etti?ini gösterir. Bu ara?tırmada hesaplanan KG? de?eri 0.71 olarak tespit edilmi?tir. Bu bulgu, Ak?lc? ?laç Kullan?m?na Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçe?i'nin güçlü bir kapsam ve yap? geçerli?ine sahip oldu?unu teyit etmektedir.

Güvenirlik

A?KETÖ'nün iç tutarlılı?ı, **Cronbach alfa** katsay?s? ile de?erlendirilmi?tir. Genel ölçek için hesaplanan Cronbach alfa katsay?s? 0.887 olarak bulunmu?tur, bu de?er ölçe?in yüksek düzeyde güvenilir oldu?unu kan?tlamaktadır.

Alt boyutlar?n güvenilirlik analizleri de yüksek iç tutarlılı?ı desteklemektedir:

Do?ru ve Bilinçli Kullan?m alt boyutu için Cronbach alfa katsay?s?: 0.894

Etkili ve Güvenli Kullan?m alt boyutu için Cronbach alfa katsay?s?: 0.771

Ayr?ca, ölçek maddelerinin madde toplam puan korelasyonlar?n?n 0.22 ile 0.61 aras?nda de?i?ti?i belirlenmi?tir. Bu de?erler, her bir maddenin genel ölçek puan?na anlamlı ve pozitif katkı sağlad???n? ve ölçek içindeki homojenli?in yeterli düzeyde oldu?unu göstermektedir.

Faktör Analizi

Ölçe?in yap?sal geçerli?ini belirlemek amacıyla **faktör analizi** yöntemleri kullan?lmı?tır. Güvenirlik bulgular?nda da görüldü?ü gibi, analizler sonucunda ölçe?in ebeveyn tutumunu iki ana faktör (alt boyut) altında toplad??? belirlenmi?tir: Do?ru ve Bilinçli Kullan?m ile Etkili ve Güvenli

Kullan?m.

Bu iki faktörlü yapı, ebeveynlerin ak?lc? ilaç kullan?m?na dair tutumları'nın tek boyutlu bir bilgi veya davranış seti olmadığını; aksine, hem rasyonel uygulama bilgisini hem de ilaç güvenliğine yönelik risk algısı ve inançları içeren karmaşık bir yapıyı yansıttığını göstermektedir. Bu faktör ayrılmaz, ölçeğin yapısal netliğini ve teorik temellere uygunluğunu sağlamaktadır.

Araç

Test Türü: Geliştirme (Developmental Scale)

Format: 5'li Likert tipi ölçek.

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Ebeveynler.

Yaş Grubu: Ebeveynlik rolünü üstlenen yetişkin popülasyon.

Popülasyon Detayları: Ölçek, doktora tezi kapsamında Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü bünyesinde geliştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Ölçek, Likert tipi derecelendirme kullanır. Katılımcılar her bir ifadeye 1'den 5'e kadar puan verirler:

Olumlu Maddelerin Puanlanması:

1 = kesinlikle katılmıyorum

2 = katılmıyorum

3 = kararsızım

4 = katılıyorum

5 = tamamen katılıyorum

Olumsuz (Ters) Maddelerin Puanlanması:

5 = kesinlikle katılmıyorum

4 = katılmıyorum

3 = kararsızım

2 = katılıyorum

1 = tamamen katılıyorum

Anahtar Kelimeler

Ebeveyn e?itimi, ilaç yönetimi, halk sa?l????, **sa?l?k** tutumlar?, psikometri, KG?, Cronbach alfa.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Bilgi mevcut de?ildir.

Kurum E-posta Adresi: arzu.celebi@atauni.edu.tr

Yaz??ma Adresi: Atatürk Üniversitesi, Sa?l?k Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçek, 2018 y?l?nda doktora tezi kapsam?nda geli?tirilmis? ve kullan?ma sunulmu?tur. Ölçe?in kullan?m? için sorumlu yazar Arzu Çelebi ile e-posta yoluyla ileti?ime geçilmesi tavsiye edilmektedir.

Ölçe?in orijinal PDF belgesi ?uradan indirilebilir: [akilci-ilac-kullanimina-yonelik-ebeveyn-tutum-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Çelebi, A. (2018). *Ak?lc? ?laç Kullan?m?na Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçe?inin geli?tirilmesi* (Yay?nlanmam?? doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Sa?l?k Bilimleri Enstitüsü, Erzurum. Tez ba?lant?s?: tez.yok.gov.tr

Ak?lc? ?laç Kullan?m?na Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Ölçek maddeleri, sa?lanan kaynak içerikte listelenmemi?tir. Maddeler için yazar ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir.